Tietopalvelujen tiedonhallintayksikkö/ Arja Lemmettylä 16.11.2021 Kela 157/010/2021

Eduskunnan
tarkastusvaliokunta

Tarkastusvaliokunta torstai 18.11.2021 klo 12:30 / K 20/2021 VTV-vuosikertomus

Kansaneläkelaitoksen asiantuntijalausunto tulorekisterin käyttöönotosta ja vaikutuksista

Pyydettynä Kelan asiantuntijalausuntona esitän kunnioittaen seuraavaa.

Kansalliseen tulorekisterin liittyen Kelan velvollisuutena oli omalta osaltaan vastata kansallisesti asetettuihin tavoitteisiin työnantajien hallinnollisen taakan keventämisestä, asiakkaan asioinnin helpottamisesta, viranomaisten toiminnan tehostamisesta ja palvelun laadun parantamisesta.

Kela toimii palkkatietojen ja etuustietojen tuottajana sekä tiedon käyttäjänä. Kelassa tulorekisteritietoja hyödynnetään asiakaspalvelussa, etuuksien ratkaisutyössä ja etuuksien valvonnossa. Tietojen ohjelmallinen hyödyntämisaste vaihtelee etuuksittain.

Tulorekisterin käyttöönotto

Tulorekisterin molemmat käyttöönotot vuosina 2019 ja 2021 sujuivat Kelan näkökulmasta ilman merkittäviä ongelmia. Sujuvat käyttöönotot sekä ilmoittamisen että hyödyntämisen näkökulmasta taattiin hyvällä ja tiiviillä yhteistyöllä, jota Kela teki eri tulorekisterin sidosryhmien, työnantajien, ohjelmistotalojen ja Kansallisen tulorekisterihankkeen kanssa. Keskeisessä roolissa oli myös laadukas ja kattava testaustoiminta.

Käytännössä tulorekisterin käyttöönoton jälkeiset ilmoittajien haasteet näkyivät Kelassa ns. korjausilmoitusten suuressa määrässä.

Tulorekisterin vaikutukset

Kun tiedot ovat reaaliaikaisia, rakenteisia ja yhteneväisesti tulkittavissa, tehostaa se asiointiprosesseja, etuuksien toimeenpanoprosesseja ja etuuksien toimeenpanon tukiprosesseja. Digitalisaatio mahdollistaa prosessien kehittämisen entistä automaattisemmaksi, minkä johdosta toimihenkilöt voivat keskittyä esimerkiksi haastavampiin asioihin ja tilanteisiin. Kaikki tämä lisää asiakkaiden yhdenvertaisuutta ja lisää sekä henkilöasiakkaiden että työnantaja-asiakkaiden luottamusta Kelaan sosiaaliturvan toimeenpanijana.

Merkittäviä tulorekisterin käyttöönoton jälkeisiä hyötyjä ovat sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen määräytymiseen käytettävän vuositulon laskeminen tulorekisteritietojen perusteella. Myös Kelan ja kumppaneiden kahdenvälisiä tiedonvaihdon järjestelmiä ja tietovirtoja on tulorekisterin käyttöönoton myötä pystytty kokonaan lakkauttamaan, kun tarvittavat tiedot ovat saatavilla tulorekisteristä. Kansallinen tulorekisteri mahdollistaa asiakaskokemuksen parantamisen esimerkiksi siten, että asiakkaan ei tarvitse erikseen toimittaa etuushakemuksen mukana tulotietoja koskevia liitteitä, vaan tiedot ovat saatavissa rekisteristä. Kelan vastaanottamat ja skannattavat tuloselvitysasiakirjojen määrät laskivat 50 % tulorekisterin käyttöönoton jälkeen. Myös lisäselvityksiä odottavien tehtävien määrä on vähentynyt erityisesti yleisessä asumistuessa ja toimeentulotuessa. Lisäksi työnantajille ja yrittäjille lähetettyjen kirjeiden lukumäärä on laskenut 2018 vuodesta 66 prosenttia.

On kuitenkin nähtävissä, että palkkatietoilmoitusten pakolliset tiedot harvoin riittävät etuuskäsittelyyn. Vapaaehtoiset tiedot (esimerkiksi palvelussuhde- ja poissaolotiedot) ilmoittamalla työnantaja välttyisi erillisten tulotodistusten ja lisäselvitysten toimittamiselta. Kelan tavoittelee pakollisen tietosisällön laajentamista palkkatietojen osalta, jotta tulorekisterin hyödyt toteutuisivat suunnitellusti. Toinen, toistaiseksi melko hyödyntämätön potentiaali on työnantajien mahdollisuus tehdä päivärahahakemuksia tulorekisterin kautta. Vuonna 2020 työnantajien hakemuksia tuli tulorekisterin kautta Kelaan 2 % hakemusten kokonaismäärästä.

Tulorekisteriä kehitetään ja myös työnantajien palkanmaksujärjestelmät kehittyvät. Kela tavoittelee tulorekisterin pakollisen tietosisällön laajentamista sekä sitä, että lainsäädäntöä ja etuuslakien tulokäsitteitä kehitetään myös tulorekisterin tietosisällöt ja mahdollisuudet huomioiden. Näemme, että tulorekisterin rakentaminen on ollut perusteltu sijoitus, joka tulevaisuudessa maksaa itsenä takaisin.

Arja Lemmettylä

johtava asiantuntija, kansallinen tiedonvaihto

Kela
PL 80, 00056 Kela
Puhelin 020 634 11
etunimi.sukunimi@kela.fi
www.kela.fi